

Nr 565

Av herr **Mundebo m. fl.**, om en intensifierad och planmässig social forskning.

(Lika lydande med motion nr 514 i Första kammaren)

Frågan om en intensifierad och planmässig social forskning har i åtskilliga sammanhang behandlats i riksdagen under senare år. Förslag om ökade resurser för denna forskning har — under hänvisning till pågående utredningar — ännu inte vunnit bifall. Regeringen framlägger inte heller i årets statsverksproposition några förslag om utbyggnad av den sociala forskningen. Föredragande statsrådet anför i samband med behandlingen av anslagen till de samhällsvetenskapliga fakulteterna att han inte är beredd att förorda inrättande av den av universitetskanslersämbetet föreslagna professuren i socialpolitik. Statsrådet anser att samarbetsnämnden för socialhögskolorna i samråd med universitetskanslersämbetet och socialstyrelsen bör precisera vilka delar av det socialpolitiska området som bör prioriteras i fråga om forskningsresurser.

Flera tidigare förslag

Det kan finnas skäl att kort erinra om några av de utredningar och uttalanden som under senare år gjorts i denna fråga.

En rad statliga utredningar har lagt fram förslag om ökade resurser för social forskning. Dessa är i första hand socialutbildningssakkunniga (1944), 1955 års universitetsutredning (1959), socionomutbildningskommittén (1962) och socialpolitiska kommittén (1964). Bl. a. föreslog socionomutbildningskommittén att professorer skulle inrättas vid socialhögskolorna och socialpolitiska kommittén att ett fristående, socialpolitiskt utredningsinstitut skulle inrättas. Dessa förslag har emellertid inte genomförts.

Samarbetsnämnden för socialhögskolorna, styrelserna för socialhögskolorna, socialhögskolornas studentkårer, socionomorganisationer och andra organisationer inom socialvård och förvaltning har i anslagsframställningar, skrivelser, uttalanden etc. åtskilliga gånger begärt ökade resurser för social forskning.

Förslag rörande utbyggd social forskning har också framlagts i ett flertal motiomer. Riksdagen har vid upprepade tillfällen gjort uttalanden om vikten av att beslut fattas i dessa frågor. Sålunda kan bl. a. nämnas att allmänna beredningsutskottet 1963 framhöll vikten av att utredningsarbetet i fråga om den sociala forskningen bedrivs utan onödig tidsutdräkt. Samma år fann statsutskottet det angeläget att beslut rörande den sociala forskningens organisation fattades snarast möjligt.

Det kan också nämnas att dåvarande chefen för utbildningsdepartementet i en proposition med förslag till reformerad socionomutbildning 1963 uttalade att det var uppenbart att frågan om en förstärkning av den sociala forskningens resurser var ett spörsmål av största vikt.

Formerna för en intensifierad och planmässig social forskning behandlades bl. a. i motioner till 1967 års riksdag (I: 238 och II: 316). Allmänna beredningsutskottet hänvisade i sitt utlåtande bl. a. till att en framställning från samarbetsnämnden för socialhögskolorna då låg under Kungl. Maj:ts prövning och att arbetsgrupper inom forskningsberedningen inom kort skulle presentera rapporter över läget och utvecklingstendenserna på olika fält inom samhällsforskningen samt att dessa grupper även skulle framlägga förslag och överväga organisationsfrågor.

Många forskningsuppgifter

Behovet — för att inte säga nödvändigheten — av en intensifierad och planmässig social forskning har belysts i många sammanhang. I motionerna I: 238 och II: 316 nämndes bl. a. följande exempel på forskningsområden: samhällsplanering och bostadsmiljö, familjepolitik, arbetsmarknadspolitik, behandlingsforskning, befolkningslära och trafikforskning.

En av forskningsberedningens arbetsgrupper har speciellt studerat den socialpolitiska forskningen och redovisat många angelägna uppgifter för denna forskning. Ett kort citat kan belysa ett enda fält som i sig rymmer ett omfattande program. Arbetsgruppen säger:

Forskning inom socialförsäkringarnas och den egentliga socialvårdens område behöver intensifieras. Det gäller här att studera målen för de samhälleliga insatserna, socialvårdens speciella organisatoriska problem, metodiken i socialarbetet och de sociala åtgärderna. Vid viktiga reformbeslut (bör) medel avsättas för analys av beslutets faktiska resultat.

De många utredningarna och debatterna under 1950- och 1960-talen har gett en kartläggning av det omfattande forskningsfältet det här är fråga om. Det finns också ett växande intresse för detta forskningsfält bland samhällsforskare av olika slag, detta trots frånvaron av institutionella resurser och forskartjänster inom området. Bland våra socialarbetare finns likaså ett starkt intresse för socialt forsknings- och utvecklingsarbete — ganska naturligt eftersom social forskning skulle ge bättre underlag för det praktiska socialvårdsarbetet och därmed större säkerhet och ökade förutsättningar för bättre behandling. Många beslutsfattare — förtroendemän och tjänstemän — inom stat, landsting och kommuner känner också att social forskning är en nödvändig grund för fortsatt reformering av socialpolitiken.

Socialutgifterna uppgår nu till över 20 miljarder kronor om året. Om vi antar att en enda promille skulle utnyttjas för socialt forsknings- och utvecklingsarbete, skulle detta innebära 200 miljoner kronor för detta ändamål. Det är svårt att beräkna kostnaderna för de insatser som nu görs på detta område vid universitet och högskolor, inom statliga och kommunala utredningar, inom statlig och kommunal förvaltning etc., men det är uppenbart att denna nivå ingalunda är uppnådd. Det är

också uppenbart att en ökning av insatserna med låt oss säga en tiondels promille skulle betyda mycket för den svenska socialpolitikens utveckling.

Den sociala forskningens organisation

Delade meningar rörande den sociala forskningens organisation har varit ett av de motiv som fördröjt konkreta beslut. Olika alternativ rörande forskningens organisation har diskuterats: professorer vid universiteten, professorer vid socialhögskolorna, fristående socialforskningsinstitut och olika kombinationer av dessa alternativ. Forskningsberedningens arbetsgrupp har också övervägt organisationsfrågorna och säger på denna punkt:

Det är mycket angeläget att socialhögskolorna får forskningsresurser i framtiden. Detta skulle höja utbildningens kvalitet och möjliggöra utbyggt samarbete mellan »fältet», som tar emot praktikanter under utbildningstiden, och högskolorna. Forskartjänster vid socialhögskolorna kan med fördel konstrueras så att innehavarna samtidigt har undervisningsskyldighet vid universitetsinstitutioner. Dessa kan också eventuellt vara huvudmän för tjänsterna — det väsentliga är att en tillräckligt stor del av forskartjänsternas undervisningsskyldighet och forskarhandledning är knuten till socialhögskolorna.

Vi delar denna uppfattning. Ett beslut om inrättande av professorer vid socialhögskolorna — eventuellt med tjänstgöringsskyldighet jämväl vid universiteten — kan mycket väl fattas nu och behöver inte betraktas som principiella ståndpunktstaganden rörande socialhögskolornas framtida ställning. Många skäl talar för att samarbetet mellan socialhögskolor och universitet kommer att fördjupas i framtiden, och inrättande av professorer av den typ forskningsberedningens arbetsgrupp förordar torde därför vara väl motiverat.

Utbyggnadsplan

Vi anser att en utbyggnad av den sociala forskningens resurser nu måste komma till stånd. Det finns nu tillräckligt material som grund för beslut. Det finns utvecklingsprogram, det finns forskningsprojekt, det finns forskare, det finns organisationsförslag. Vi beklagar att förslag om inrättande av professorer inte framlagts för årets riksdag. Vi anser att regeringen för 1970 års riksdag bör redovisa dels en plan för successiv förstärkning av den sociala forskningens resurser, dels förslag om inrättande av professorer inom det sociala forskningsområdet.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att 1970 års riksdag föreläggs förslag rörande en intensifierad och planmässig social forskning.

Stockholm den 28 januari 1969

<i>Ingemar Mundebo (fp)</i>	<i>Gabriel Romanus (fp)</i>	<i>Karl-Erik Strömberg (fp)</i>
<i>Per Ahlmark (fp)</i>	<i>Cecilia Nettelbrandt (fp)</i>	<i>Ola Ullsten (fp)</i>